

Marianne Thieme

‘Minder diergebruik is beter voor mens, dier en milieu’

Groen onderwijs zou leerlingen en studenten op alternatieven voor diergebruik en vleesindustrie moeten wijzen. Aldus Marianne Thieme, fractievoorzitter Partij voor de Dieren. Want de productie van dierlijke eiwitten legt een enorme claim op energie, grondgebruik, leefomgeving en milieu. “We zitten letterlijk op een doodlopende weg”, benadrukt ze. “Het is geen toeval dat er nu zoveel crises samenvallen.”

“Het gaat goed met de Partij voor de Dieren”, zegt fractievoorzitter Marianne Thieme in haar werkkamer in Den Haag. Het is een paar dagen voor de boekenweek - thema: dieren – en haar essay komt uit: ‘Het gelijk van de dieren, het geluk van de mensen’. Maar het gaat vandaag niet over het boekje; ze spreekt zich uit over dieropleidingen en de omstandigheid waarbij bedrijfsleven en LNV medeverantwoordelijkheid dragen voor de inhoud daarvan. Een situatie die volgens haar de status quo bevestigt en het inslaan van alternatieve wegen belemmert.

Politiek is er in elk geval groeiende aandacht voor dieren. “Partijen buitelen over elkaar heen om de diervriendelijkste partij genoemd te worden. En in acht landen zijn partijen voor de dieren opgericht. Wij kunnen hen inspireren en dat willen we ook. Het doel is een andere, meer respectvolle omgang met dieren en bewustwording van het belang daarvan in de Tweede Kamer en in de maatschappij.” Het gaat verder dan betere leefomstandigheden voor dieren alleen, want de omgang met dieren heeft voor de partij alles te maken met de morele standaard van de samenleving. Bovendien, ‘een betere wereld voor de dieren zal ook een betere wereld voor de mensen zijn’,

denkt Thieme. “In mijn essay stel ik dat niet wij een single-issuepartij is, maar dat andere partijen dat zijn. Zij zijn vooral bezig met kortetermijnbelangen en geld. Wij kijken verder en bekommen ons om de hele aarde.”

“Het is ook geen toeval dat alle crises – klimaat, biodiversiteit, zoetwater en ook voedsel- en kredietcrisis – nu samenvallen. Die samenhang probeer ik duidelijk te maken. Als we dan kijken naar hoe we met dieren omgaan, dan is dat een symptoom van hoe rücksichtslos we omgaan met de leefomgeving. De mens is de enige levende soort die zijn eigen leefomgeving vernietigt.”

Mooi palet

De dieropleidingen, die zeker eenderde van de 80.000 leerlingen en studenten in het groene onderwijs trekken, lijken haar vooral de traditie door te trekken, zonder discussie over hoe het anders kan.

Ze zag bijvoorbeeld hoe in filmpjes op internet (beroepenbeeldbank) agrarische beroepen worden gepresenteerd.

“Dat is mogelijk het eerste wat kinderen zien als ze op het punt staan om een beroepsopleiding te beginnen. Bij de veehouder wordt uitgelegd hoe je moet voeren, maar over wat een goede leefomgeving voor dieren is, wordt niets gezegd.

En je hoort ook niet dat je voor een ander (biologisch) veehouderijsysteem zou kunnen kiezen. Het verschil is toch: hoe belangrijk vind je het om het natuurlijk gedrag van dieren zoveel mogelijk te respecteren? Die keuzes, waar kinderen over na zouden kunnen denken, worden niet gegeven. Ze worden juist beperkt door het gangbare als norm neer te zetten.”

“Je zou meer ruimte moeten geven en je zou ook de dilemma’s moeten benoemen. Je zou moeten prikkelen tot nadenken over wat het inhoudt om voor zo’n beroep te kiezen. Is het vanzelfsprekend dat ik dit dier ga gebruiken? Zijn er geen alternatieven voor voedselproductie? En wat zijn de mogelijkheden als ik rekening wil houden met klimaat en milieu? Daar wordt in die filmpjes helemaal niet over gesproken.”

“Maar veel boeren die met dieren werken, hebben iets met dieren. Anders doe je dat niet. Kinderen zeggen dat ook als ze een keuze maken: ik wil iets met dieren. Dan zou je juist een enorm mooi palet neer kunnen zetten van wat je allemaal kunt doen met betrekking tot dieren. En dat hoeft dan niet meteen in de voedsel- en productiesfeer te zitten. Als je iets met dieren hebt”, concludeert ze met een lach, “dan kun je juist mischien beter akkerbouwer worden.”

Driehoogachter

Ook veel andere informatie op internet presenteert volgens Thieme zaken als vanzelfsprekend, zonder alternatieven of morele discussie. “Zo zie je dat in het natuur- en het milieucompendium.nl, van LNV, de jacht als instrument wordt gepresenteerd zonder dat er een maatschappelijke context wordt gegeven. Dat je met weerstand te maken krijgt en dat je zelf een positie kunt innemen. LNV is hier

A close-up portrait of Marianne Thieme, a woman with long, wavy brown hair and light-colored eyes, looking slightly to the right with a gentle smile. She is wearing a dark blue button-down shirt. The background is a soft, out-of-focus grey.

Marianne Thieme

Marianne Thieme (1972) is fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren. Ze studeerde recht (Erasmus Universiteit) en Frans (Sorbonne). Ze werkte bij adviesbureau B&A in Den Haag, als beleidsmedewerker bij Bont voor Dieren en als directeur bij de Stichting Wakker Dier. In 2002 werd de Partij voor de Dieren opgericht, met Thieme als voorzitter, en in 2006 kwam de partij met twee zetels in de Tweede Kamer.

De Partij voor de Dieren is een actiepartij die mensen oproept tot een respectvollere omgang met dieren. 'Dierenrechten betekenen in feite mensenplichten', schrijft Thieme. Ze vergelijkt de strijd voor dierenrechten met de beweging voor vrouwenrechten en de bevrijding van de slaven. Een volgende stap naar een samenleving waarin duurzaamheid en mededogen centrale waarden zijn.

Waarom stelt Thieme dat het gelijk van de dieren, het geluk van de mensen is? Als we in plaats van consumptie van dierlijke eiwitten zouden overgaan op plantaardige eiwitten, kun je meer mensen voeden, stelt ze. Je komt verder bijvoorbeeld ook eerder aan de klimaatdoelstellingen. Je krijgt minder vervuiling, meer natuur (want minder grondgebruik) en minder welvaartsziekten zoals obesitas. 'Een samenleving die respectvol omgaat met haar dieren en leefomgeving', zo schrijft ze, 'is onder alle omstandigheden ook een samenleving waarin mensen zich gelukkiger kunnen voelen.'

vooringenomen en niet onafhankelijk.”
“Diezelfde houding zie je in de presentatie van het onderwijs, maar ook in hoe de minister naar de maatschappelijke problemen van de landbouw kijkt en hoe Wageningen Universiteit problemen benadert en opdrachten van het ministerie uitvoert.”

“Om een voorbeeld te noemen: we laten in onze documentaire *‘Meat the Truth’* zien dat we eiwittransitie moeten bewerkstelligen omdat dierlijke eiwitten te hoge kosten met zich mee brengen in termen van broeikasgasemissies, gevaren voor volksgezondheid, dierenleed en milieuvervuiling. Het is ook een inefficiënte productie, immers voor één kilo dierlijke eiwitten zijn zeven kilo’s plantaardige eiwitten nodig. De Wereldgezondheidsorganisatie en de Wereldvoedselorganisatie pleiten voor minder vleesconsumptie, maar onze minister heeft daar geen boodschap aan en positioneert zich als de marketingmanager van de vleesindustrie. Zowel Verburg als de rector-magnificus van Wageningen Universiteit beweerden direct, zonder de film te hebben gezien, dat deze leugens bevatte. Na drie maanden noeste arbeid moest Wageningen echter concluderen dat de film klopte. Toch wil de minister koste wat kost de vleesafzet op peil houden. Ze verzocht Wageningen dan ook om te kijken hoe een transitie vooral binnen de dierlijke eiwitten kan plaatsvinden in plaats van de noodzakelijke omschakeling naar plantaardige alternatieven te onderzoeken.”

“Dat heeft impact op de studenten. Of en hoe zij willen nadenken over nieuwe wegen die bewandeld zouden kunnen worden of misschien zelfs nog moeten worden geplaveid.”

Niet alleen bij landbouwdieren maar ook bij gezelschapsdieren tref je veel gezondheidsproblemen en groot dierenleed, zegt Thieme. “Veel mensen die dieren hebben, hebben geen idee. Een paard eenzaam op een drassig veldje; dan denk ik, waar begin je aan? Waar ben je mee bezig?”

“De heer Ormel van het CDA (woordvoerder voor onder meer dierenwelzijn voor zijn partij) zegt vaak tegen me: ‘je schopt nu wel tegen de bio-industrie, maar wat nou de hond driehoogachter en

de papegaai die gehouden wordt? Dat moet toch ook anders?’ Dan zeg ik, zullen we samen een motie indienen dat er eisen worden gesteld aan het houden van dieren in plaats van zomaar een bijsluitertje bij aankoop. ‘Nee’, zegt hij dan, ‘dat doen we niet.’ Dat geeft wel aan dat hij enkel zo’n opmerking maakt opdat ik ophoud met ageren tegen de bio-industrie; niet omdat hij zich nou zo druk maakt om die gezelschapsdieren. Ormel is een verdediger van het grote geld, niet van mensen en dierenwelzijn. Hij gelooft enkel in de markt. Nou, we weten waar dat toe leidt gezien de financiële crisis en het feit dat er elke week vijftig boeren moeten stoppen met hun bedrijf.”

Gemiste kans

“Ik denk dat een groot deel van de oplossing kan zijn dat niet LNV verantwoordelijk is voor het groene onderwijs, maar OCW. Het is heel vreemd dat de enige universiteit in Nederland die gaat over landbouw onder verantwoordelijkheid valt van LNV, belangenbehartiger van de sector. Dat kan echt niet! En er bestaat geen onafhankelijk onderzoek als Wageningen hoogleraren heeft die werkzaam zijn in de sector. Zoals Bert Urlings, directeur van VION. Vier dagen per week is hij verantwoordelijk voor de slacht van tienduizenden varkens en de vijfde dag vervangt hij het slagersschort door de hoogleraarstoga. Maar met financiering vanuit de sector krijg je geen onafhankelijke wetenschap en geen ethische ontwikkeling in de landbouw.” Geen discussie over wat er goed is en wat fout.

“En is het zo dat de verantwoordelijkheid voor de inhoud van het beroepsonderwijs wel bij bedrijfsleven moet liggen? Zo wordt dit onderwijs meer een service voor het bedrijfsleven dan dat jongeren leren over mogelijkheden en alternatieven. Ook dat is een gemiste kans.”

“Natuurlijk, ik begrijp dat er een goede aansluiting moet zijn met het beroepsleven. Ik begrijp dat dat noodzakelijk is, maar je zult toch ook een basis moeten leggen van een kritische student die het gevoel heeft dat hij nog keuzes heeft. Dat lijkt me heel belangrijk.”

“Een grote onderwijsmodule over ethische kwesties aan het begin van de studie is onontbeerlijk. Dat wordt waar-

schijnlijk niet door iedere leerling of student geapprecieerd, want ze hebben vaak al een keuze gemaakt of ze volgen hun vader of moeder op. Lastig, maar net zozeer als je het over nieuwe technieken en machines kunt hebben zonder je ouders ermee voor het hoofd te stoten, kun je ethische kwesties ook praktisch illustreren waardoor het economisch interessant wordt.”

“Als school moet je direct duidelijk maken: wij zijn een instelling die open staat voor vernieuwing die aansluit bij maatschappelijke waarden. Dat trekt een nieuwe groep studenten aan. Maar je ziet in onderwijsinstellingen meer een proces van acceptatie: ‘het moet zo, het kan nu eenmaal niet anders’. Zoals bij ‘Boer zoekt vrouw’ waar je soms vrouwen bij de opeengepakte dieren in grote stallen hoorde zeggen: ‘dit wil ik niet elke dag zien’. Veel boeren zijn al zo gewend aan de industriële veehouderij dat er een morele blinde vlek is ontstaan. Cognitieve dissonantie (spanning tussen onverenigbare kennis en overtuiging) is iets dat al begint in het onderwijs. Leraren masseren een eerste weerstand bij onverdoofd castreren van een big weg of betitelen je als watje. Wat krom is aan het systeem wordt weggevuifd. Aan ethische dilemma’s wordt snel voorbijgegaan.”

Blinde vlek

“Hoe ik het groene onderwijs zie over tien jaar? Duidelijk is dat het anders moet. De landbouw is een van de grootste veroorzakers van het broeikas-effect, de ontbossing, de vervuiling van lucht, grond en water. Het dierenleed is onmetelijk groot in de veehouderij. De maatschappelijke weerstand tegen de gangbare landbouw neemt toe. De wereldbevolking groeit en dus ook de vraag naar voedsel. Gaan we dan door met de verspilling van hoogwaardige plantaardige eiwitten voor luxe producten als vlees? Louise Fresco (voorheen FAO, nu hoogleraar UvA) geeft aan dat het huidige areaal voldoende voedsel biedt voor 30 miljard mensen. Maar alleen als we overstappen op plantaardig voedsel. Welke innovatieve student en boer grijpt de kans om die nieuwe duurzame markt door te laten breken?”

“Willen mensen geïnspireerd blijven om de verantwoordelijkheid te nemen voor onze voedselproductie, en het is natuurlijk fantastisch dat mensen dat willen, want het is een onzekere wereld, dan moet er iets veranderen. Ik voorzie dat jonge boeren anders enorm in een slachtofferrol komen te zitten. Ze voelen zich aangevallen en ze krijgen een minderwaardigheidscomplex. ‘We doen het nooit goed, die stomme burgerij, die stadse juffertjes daar.’ Die emotie zal alleen maar sterker worden, tenzij zij in de opleiding het gevoel krijgen: ‘nee, ik maak onderdeel uit van een nieuw bewustzijn’. Dat vraagt nogal wat.”

“Ja, veel instellingen staan afwerend tegen ons, als boodschapper. Het is wel grappig hoe ons stellingen worden toegedicht die wij nooit hebben geponeerd. En die worden dan aangevallen. Bijvoorbeeld dat wij dieren boven mensen zouden stellen. Dat heb ik nog nooit gezegd. Maar mensen roepen dan: ‘schande dat je dat doet’.”

“Of dat wij de boerenstand zouden willen weggagen. Nee, zeggen wij, je zit op een zinkend schip: blijf je daar zitten of grijp je kansen in de akkerbouw of de vleesvervangersindustrie? Ik vind het juist een mooi vak, boeren. Het vervelende is alleen dat ze zich hebben laten meeslepen in die ratrace. Zo goedkoop mogelijk produceren ten koste van plezier in het vak, ten koste van de dieren, ten koste van het milieu. Jammer!”

“Nee, ik heb juist veel respect voor de boeren, maar ik kan geen respect opbrengen voor de misstanden, met name in de dierhouderij. Ik vind dat een blinde vlek, een morele blinde vlek.”

Is dit normaal

“Elke keer moet je je afvragen: rechtvaardigt het gebruik (van dieren) het doel? Daar is echt heel wat op af te dingen. Of er dan wat verandert? Veel studenten zitten al helemaal in die tredmolen van: ‘we moeten dit gewoon mogen’. Gevoed door thuis en gevoed door docenten. Maar ik ben een optimistisch mens. Er is ook nog nooit zo’n goed klimaat geweest om te veranderen. En juist in het onderwijs heb je vaak nog de flexibiliteit van geest om te veranderen. Docenten, en misschien ook gastdocenten

van buitenaf, zijn daarvoor enorm belangrijk.”

“Ik geloof ook dat iedereen een ingebakken gevoel van mededogen heeft. Dat mededogen probeer je weg te poetsen als je dieren gaat gebruiken, maar dat mededogen zou het uitgangspunt moeten zijn bij alles wat je doet. Kijk naar deze jongens (ze wijst op een foto in het vakblad groen onderwijs waarop drie jongens onder toezien oog van een instructeur een biggetje gaan oormerken). Dit zou voor hen een moment kunnen zijn, van ‘hé, is dit normaal? Waarvoor is dit en kan het niet anders?’ De suggestie dat er andere mogelijkheden zijn, zou misschien van die instructeur moeten komen. Dat zou al heel wat zijn.”

“Ik hoop dat over tien jaar de bio-industrie iets is voor de geschiedenisles. Dat er in het onderwijs een andere benadering van de wereldvoedselproblematiek is. Dat steeds uitgangspunt is dat we alleen met dieren kunnen werken als ze hun natuurlijke gedrag kunnen blijven vertonen. En dat als er alternatieven zijn

voor diergebruik, we die ook exploiteren en verder ontwikkelen. Dat zou de doelstelling moet zijn. Vermindering van diergebruik omdat dat beter is voor mens, dier en milieu.”

Menu

Welke invloedrijke persoon zou u graag uitnodigen en willen overtuigen?

“Ik heb ‘Het gelijk van de dieren, het geluk van de mensen’ opgedragen aan Antoon Vermeer, de machtigste man in de agrosector. Hij is voorzitter van ZLTO en van VION, een van de grootste slachters ter wereld. Dat verbaasde bijvoorbeeld het Agrarisch Dagblad nogal, maar ik denk dat het boekje voor hem interessant kan zijn. En ik denk dat hij iemand is die het begin kan maken van een andere mentaliteit, een mentaliteit die denkt in plaats van mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden.”

En wat staat er op het menu?

“Dan krijgt hij een overheerlijk vegetarisch menu voorgeschoteld.” □

Advertentie

LinQue
treft & verbindt

Uw partner in (onderwijs)consultancy

Onze dienstverlening gaat als het nodig is verder dan gebaande paden, vol lef en vasthoudend, steeds in verbinding met u en met elkaar.

Wij ondersteunen u bij innovaties, daarbij gebruik makend van de kwaliteiten in uw eigen organisatie. We staan voor u klaar!

Als voorstander van een lerende organisatie begrijpen wij dat u misschien ook uw eigen interne adviseurs wilt inzetten. Op www.novo-opleiding.nl leest u hoe procesadviseurs de juiste competenties kunnen verwerven. **Het eerstvolgende seminar start op 3 juni 2009.**

Dorien Sluiter, Koos Pluymert, Rob Jasperse, Ineke Wikkerink, Wim Bos, Erica ter Wee, Roald Janssen, Ellis van Dam

www.linqueconsult.nl info@linqueconsult.nl